

Ojārs Spārītis

JELGAVAS SV. TRĪSVIENĪBAS BAZNĪCAS TORŅA STĀSTS

IESKAŅA

Aprit jau septītais gadu desmits, kopš šodienas Jelgavā, agrāk par Mītavu sauktajā Kurzemes hercogistes galvaspilsētā - tieši pilsētas vidū, pāri Lielupei un Driksai skatāmajā pilsētas panorāmā paceļas strups torņa siluets, kurš tikai pirms dažiem gadiem ieguva piezemētas četrskaldņu piramīdas formas jumtu. Lai arī no stikla, tas ir un paliek tikai simbolisks atgādinājums par tām 1944. gada pēdējām jūlija dienām, kad, II Pasaules kara beigu cēlienā vācu armijai atkāpjoties, dega Jelgava un kopā ar to liesmās gāja bojā viss tās krāšņums. Tagad pilsēta paceļas no jauna. Agrākās koka Jelgavas vietā slejas silikātķieģeļu, betona un stikla konstrukciju nami, bet masīvais tornis bez jumta smailes piecstāvu ēku vidū tik un tā atgādina: vēl karš nav beidzies! Vēl Jelgava nav uzcelta!

Pilsēta ar Sv. Trīsvienības baznīcas torni un Driksas upi no putna lidojuma

Ja Jelgavas rātskungi pirms simt un piecdesmit gadiem savas pilsētas vienreizību apjauta gluži intuitīvi un mudināja arhitektu celt pilsētas siluetā pamanāmu torņa smailli, tad mēs, kuru prātu rosina zinātniski motivēti sabiedrības vadīšanas un tās garīgā klimata veidošanas principi, šo problēmu saskatām gluži skaidri un jaunajai Jelgavai vēlam tādu pilsētas panorāmu, kas sniedz gandarījumu un dara to majestātisku un cēlu. Tādu – modernu, graciozu, bet pamanāmu – jaunajā gadu tūkstoši mēs vēlamies redzēt Jelgavu un Svētās Trīsvienības baznīcas torņa smailli - spilgtu arhitektonisku orientieri pilsētas telpā, mūsu laika zīmi un Latvijas saimnieciskās prasmes un dzīves stabilitātes simbolu.

JELGAVA UN SV. TRĪSVIENĪBAS BAZNĪCA

Sv. Trīsvienības baznīca nav parasts arhitektūras vēstures piemērs. Tā neiekļaujas tradicionālos priekšstatos par Latvijai raksturīgām sakrālceltnēm un liek sevi apbrīnot kā renesanses laika Kurzemes hercogistes saimniecisko, politisko un garīgo ambīciju piepildījums. Ja tāds ir bijis Ketleru dinastijas uzstādījums, tad, iespējams, ka 16. un 17. gadsimtā hercogu pils vienā un Sv. Trīsvienības baznīca Driksas otrā krastā bija viena vesela organisma un Jelgavas ainavas divas vienlīdzīgas daļas. Pils ar saviem mūrim koncentrētā formā un mazākā apbūves mērogā izstaroja administratīvo un politisko varu, bet to līdzsvaroja hercoga pavalstnieku apdzīvotā plašā pilsēta ar garīgās varas simbolu – dievnamu – pašā viducī.

Nākot iekšā pilsētā pa tiltu pāri Driksai, gan tagad acīm paveras majestātisks un smagnējs torņa korpus. Tā kā mūsdienās nav iespējams iedomāties pirmskara apbūves vietu un tās attiecības ar baznīcas mērogu, nākas iztēloties kā varēja izskatīties senais pilsētas kvartāls, kurā atradās

dievnams – netālu no iepriekšējā – koka dievnama un no tā atsevišķi celtā zvanu torņa. Tikai 1620. gadā hercogs Fridrihs dāvājis vācu draudzei zemi starp abām ieliņām un Driksu baznīcas pagalma un

Hercoga Gotharda Ketlera un viņa sievas Meklenburgas princeses Annas epitāfija, 17. gs. sāk.

kapsētas ierīkošanai. Nav zināms, kā vācu draudzes locekļi un kā hercoga ģimene ieradās baznīcā, pa kuru ceļu viņi piebrauca, kur atstāja karietes, taču līdz mūsdienām saglabājušies, lai arī pēc kara tuvāk baznīcai pārceltie pagalma vārti pauž kaut ko no bijušās godības. Tie celti 1692. gadā. Pusloka formas zelinī kā divi melni lodziņi bija ievietoti divi ziedotāju – Aleksandra Vihmaņa (Wichmann) un Daniela Dankelmeijera (Danckelmeyer)

ģerboņi, kas vairs nav saglabājušies. Turpat bijuši redzami arī iekalti abu dāsno jelgavnieku vārdi un datējums „1692”. Vārtu ziemeļpuses zemākā caurstaigājamā arka tikusi aizmūrēta 1811. gadā, kad blakus kapsētai uzceltajā namā grāmatsējējs ar baznīcas ziņu ierīkojis darbnīcu un vārtu arkā – ar slēgiem aizdarāmu lodziņu.

*Sv. Trīsvienības baznīcas vārti,
1692.gads*

Bet vai ar zemē ieraktiem 17. gadsimta lielgabaliem un ģerboņiem papildinātie vārti nebija kaut kas īpašs, kas kārtējo reizi liecina par Jelgavas unikālo vietu Kurzemes vēsturē? Aiz tiem, kam vajadzēja būt par šķirtni starp būtību un nebūtību, ir noritējusi

mums visai grūti iedomājama, taču aktīva dzīve. Un to veicināja pats baznīcas laicīgais patrons. Hercoga Fridriha attieksme baznīcas jautājumos, šķiet, bijusi visai praktiska un balstīta merkantilos apsvērumos, gluži tāpat kā viņa brāļadēlam hercogam Jēkabam. Viņš 1621. gadā ir izdevis draudzei atļauju oficiālajās tirgus reizēs pieļaut tirdzniecību arī baznīcas pagalmā un sliet tur tirgus teltis, bet īpaši Marijas tirgus dienā ievākt no tirgotājiem brīvprātīgus ziedojumus. Taču atkal vēstures paradokss – cik daudz vietas drikstēja izmantot tirdzniecībai, ja baznīcas dārza galvenā funkcija tomēr ir un paliek – būt par kapsētu. Teritorijas ziemeļu pusē atradusās septiņas Jelgavas dzimtu kapličas, to vidū arī cieši baznīcai piebūvētā Betheru dzimtas kapliča, kas tāpat kā pārējās nojauktas 1843. gadā.

Saulainajā baznīcas dārza dienvidu pusē ir atradies par godu Mārtiņa Lutera 400. dzimšanas dienai stādīts ozols un tam līdzās – ampīra formu piemineklis ar veltījuma uzrakstu. Šo Jelgavas vācu draudzes un hercoga baznīcai, un Kurzemes reliģiskajai izvēlei par simbolisku atgādinājumu 1883. gadā bija dāvinājis mācītājs Jordans. Gan akmenī kaltā piemiņas zīme, gan ozols pārdzīvoja karu. Tikai nepārdzīvoja miera laika iestāšanās pirmo desmitgadi.

Kā īpaša pilsētas vēsturiskās identitātes pazīme līdz izpostīšanai ikviena jelgavnieka apziņā tika uztverta baznīcas dārza dienvidu stūrī, kas robežojās ar zvaniķa pagalmu, uzceltā Melleru dzimtas kapliča. Šī nelielā memoriālbūve bija gan rets paraugs Latvijas arhitektūrā, gan kuriozs Jelgavas sociālās vēstures piemērs. Tā kā šī kapliča bija mūrēta no stipra materiāla, 1843. gadā to nenojauca. Mauzolejs bija darināts miniatūra namiņa izskatā un tā fasādi klāja akmens apdare: portāls ar akmenī kaltām ziedu vītnēm un citiem ornamentiem, kā arī ar frīzi, kurā nāves simbolus – galvaskausu un sakrustotus kaulus - papildināja memoriālais teksts: „Jost Wilhelm Moeller, Gerichts Voigt in Mitau. Catharina Schieritz, seine Eheliche

Haus-Frau. Anno 1693". Tulkojumā: Josts Vilhems Mellers, Tiesas fogt Jelgavā. Katrīna Šīrica, viņa laulātā dzīvesbiedre. Anno 1693. Kā iespējamais kapličas akmens kalumu autors varētu būt bijis no Čīrihes Rīgā ieceļojušais tēlnieks un akmeņkalis Johans Bodemers, kurš 17. un 18. gadsimtu mijā ražīgi strādāja gan Rīgā, gan Jelgavā. Šī apdāvinātā akmeņkaļa izvēle mauzoleja apdarei Melleram dara godu, jo Johans Bodemers kala portālus ievērojamu patriciešu namiem, darināja

Tiesas fogta Josta Mellera un viņa sievas Katrīnas Šīricas mauzolejs, 1693.gads

ar balustrādi papildinātas kāpnes Jelgavas pilij un piedalījās Dannenšterna nama akmens fasādes arhitektonisko detaļu izveidē Rīgā.

Tālrēdzīgais jelgavnieks 1695. gadā ziedoja baznīcai 1000 Alberta dālderu, lai draudze saglabātu viņa dzimtas piemiņu, saudzētu kapliču un regulāri aizlūgtu par aizgājēju dvēselēm. Kuriozs bija kapličas durvju ailā iemūrētajā akmens plāksnē iekaltais uzraksts, kurā varēja izlasīt visu turīga kļuvušā jelgavnieka, domājams, viņa paša rīmētu kredo:

„Minden war mein Vaterland,
Mitau Hauss und Speise-Kammer,
Wo ich Glueck und Ehre fand
Auch dabei viel Kreutz und Jammer.
Ich kam her mit einem Stab'
Nehm auch nichts mit mir ins Grab”.

„Mana tēvzeme bija Mindene,
Jelgava – klēts un mājas,
Kur radu es prieku un godu
Un arī daudz bēdu un raižu.
Atnācu es šeit ar spieķi vien,
Bet kapā līdzī neņemšu ir to”.

Par Mellera kapličas sienā iekalto pantīņu kā par vēstures kuriozu uzjautrinājās pirmskara prese un to prata noskaitīt vai ikkatrs Jelgavas bērns.

DIEVNAMA CELTNIČĪBAS BRĪNUMS

Trūkstot mūsdienās tik daudziem dokumentiem, kas II Pasaules kara liesmās ir gājuši zudumā, no visur Latvijā un pasaulē izkaisītiem faktiem grūti rekonstruēt nevainojamu Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcas celtniecības vēsturi.

Par Jelgavas Sv. Trīsvienības baznīcu rakstītajā literatūrā klejo daudz mītu, un pirmais un pats svarīgākais no tiem ir mīts par dievnama celtniecības sākumu. Sākot ar aksiomātiski zināmo, neapšaubāms pa-

liek fakts, ka hercogs, izdodot 1567. gada 28. februāra rīkojumu, ir domājis arī par nepieciešamību Jelgavā celt veselu kompleksu - baznīcu, skolu un nespējnieku namu. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka draudzes lietošanā jau būtu bijis kāds agrāk celts koka dievnams ar zvanu torni tam blakus. Ja tāda nebūtu, tad kur būtu pulcējusies luteriskā vācu draudze, ja par to kā stabili izveidojušos un darbo-

Sv. Trīsvienības baznīcas tornis no tirgus laukuma puses
20. gs. 20. gadu foto

jošos kristiešu kopienā liecina mācītāju saraksts no 1560. gada.

Neapšaubāms pieturas punkts ir hercoga Gotharda Kettle-
ra atraitnes Meklenburgas Annas nopelnu atgādne sakarā ar baznīcas celtniecības aktivizēšanos 1592. gadā, taču tas ir apšaubāms gadskaitlis, jo hercogiene varēja uzņemties iniciatīvu baznīcas būves finansēšanā jau tūdaļ pēc vīra nāves 1587. gadā. Taču par baznīcas celtniecības atsākšanos minētajā laika posmā liecina Jelgavas latīņu skolas rektora Kristiana Bornmana (Bornmann) 1686. gadā iespiestais slavas dzejolis Jelgavai, kura 40 rindā bez atsaucē uz konkrētu gadu pausts kompliments hercogiene Annai:

„Fuerstin Anna hat mit Fleiss dieses Gottes-
Hauss erbauet,
Wie man ihres Nahmens Preiss noch am ho-
hen Altar schauet“.

„Šo dieva namu čakli cēla hercogiene Anna
Un augstais altāris pauž viņas vārdam slāvu“.

Datējumā skaidrojuma nozīmīga šķiet arī Jelgavas pilsētas sekretāra E. Vilhelma Ruo (Roux) „Pateicības runa” rātsnama iesvētīšanā 1743. gada 21. augustā. Tajā sekretārs norādīja uz hercogieni Annu, kurai pilsēta ir pateicību parādā par Sv. Trīsvienības baznīcas uzcelšanu. Pilsētas sekretārs uzsvēra, ka hercogiene turpinājusi finansiāli atbalstīt baznīcas celtniecību līdz savai nāvei 1602. gadā, kas nozīmē to, ka viņas dzīves laikā baznīca vēl netika pilnīgi pabeigta, bet tikai uzcelta līdz vērā ņemamai gatavības pakāpei. Taču neviens no minētajiem argumentiem nekonkretizē dievnama celtniecības sākuma laiku. Tas joprojām paliek 1574. vai pat 1573. gads, kurš kļūst vēl ticamāks pēc Sv. Trīsvienības baznīcas 1572.-1599. gada ieņēmumu un izdevumu grāmatās minēto ziņu izvērtējuma.

Kādreizējā Kurzemes evaņģēliski luteriskās baznīcas Konsistorijas notariāta arhīvā 19. gadsimta beigās

uzietie dokumenti sniedza vērtīgu informāciju par baznīcu un skolu stāvokli Jelgavā hercogistes pastāvēšanas pirmajos 50 gados. To vidū bija arī Sv. Trīsvienības baznīcas kases reģistri, kuros atklājās naudas aprites dinamika, materiālu iepirkumi un strādnieku atalgojums, ilustrējot jaunā dievnama celtniecības priekšdarbus un būves sākumu.

Vēl 1572. gada bilancē nekas neliecina par vērienīgas ziedojumu vākšanas akcijas sākumu vai celtniecības organizēšanu. Tajā gadā draudze kā parasti ir aprūpējusi savu veco dievnamu un pastorātu, labojusi žogu, atjaunojusi logos dažas rūtis, izmaksājusi algu mūrniekam un namdarim, kuri pielabojuši mācītāja mājas pagrabu un sienas. Pat jaunas zvana virves iegāde, baznīcas naudas lādes apkalšana un atslēgas izgatavošana ir tikai sīkumi. Varbūt par tālejošu nolūku jauna dievnama ēkai paredzamā inventāra sarūpēšanu liecina divu jaunu alvas kannu, divu alvas kausu un vēl viena nezināma materiāla kausa pasūtījumi, kas kopā draudzei izmaksājuši 13 markas un 47 šiliņus. Taču nākamajā 1573. gadā, kurš jau ir zīmīgi tuvu jaunā dievnama intensīvās celtniecības sākumam, par ziedojumiem un apbedījumiem ieņemto un līdzekļu bilance svārstās 161 - 155 marku apmērā un liecina par ordināru budžeta gadu. Baznīcas kases pārpalikums 5 marku, 24 šiliņu un 2 feniņu apmērā neliecina par uzkrājumu veidošanu nopietnai celtniecībai. Toties jau 1574. gada draudzes ieņēmumi vairāk kā desmitkārt pārsniedza iepriekšējā gada budžetu un saziēdotā summa - 1985 markas un 10 šiliņi liecināja par nopietniem nolūkiem jaunās baznīcas celtniecībā. Jaunās baznīcas celtniecību ar ziedojumiem ir veicinājušas Jelgavas turīgāko aprindu kundzes un draudzē sastāvošie amatnieki.

Vai jaunās Sv. Trīsvienības baznīcas pamatakmens likts jau iepriekšējā - 1573. gadā? Loģiski ņemot - jā. Ja no 1574. gada aprīļa līdz septembrim dievnama celtniecībā ik dienas intensīvi strādāja

*Sv. Trīsvienības baznīcas dienvidu fasāde,
20. gs. sākuma pastkarte*

gandrīz divdesmit strādnieki, tad iepriekšējā gadā vajadzēja būt gan iemērītai zemei, gan nospraustam būvlaukumam. Vajadzēja būt notikušai arī būvlaukuma iesvētīšanas un pamatakmens likšanas ceremonijai, vajadzēja būt izraktiem un iemūrētiem pamatiem, lai pēc vienas ziemas varētu virsū mūrēt sienas. Tas nozīmēja vien to, ka 1574. gada pavasarī jau bija zināmas jaunceļamā dievnama kontūras un teritorija, kurā nākotnē lielā skaitā veikt apbedījumus. Ieraksts baznīcas 1574. gada rēķinos liecina par pirmo apbedījumu „jaunajā baznīcā”, apglabājot Johanu Šlikumu.

Celtniecības hronoloģiju palīdz restaurēt ieraksti rēķinu grāmatā un noteiktos datumos fiksētās algas izmaksas dienas strādniekiem katras nedēļas beigās. Pirmais ieraksts par atalgojumu divpadsmit dienas strādniekiem datēts ar 10. maiju, kas nozīmē to, ka šie strādnieki sākuši darbu ceturtajā maijā, bet vēl citas dienas strādnieku grupas sākušas strādāt jau divas nedēļas agrāk – tātad, ar 22. vai 23. aprīli. Viss saskan. Jurgū diena ir līgumu slēgšanas laiks, un, izskatās, ka ar šo dienu jaunā dievnama celtniecībai ir salīgti vajadzīgie dienas strādnieki. Pirmajā baznīcas būves gadā dienas strādnieki ir turpinājuši darbu līdz ceturtajam septembrim. Līdz ar rudenis iestāšanos arī būvdarbu sezona ir bijusi straujī jābeidz, līdz salnām, lietavām un salam paspējot veikt pašus neatliekamākos darbus.

Vislielākā celtniecības intensitāte bijusi no jūnija līdz septembra sākumam, kad bez vadošajiem meistariem ik dienas tikuši nodarbināti no vienpadsmit līdz septiņpadsmit strādniekiem. Vai tiešām tik ievērojama apjoma dievnams no pamatiem līdz jumtam būtu uzcelts vienā sezonā? Nav izslēdzams, ka pamatvilcienos dievnama ārsienu mūris bez velvēm un iekšdarbiem bija pabeigts vienā sezonā. Nākamā – 1575. gada – baznīcas apmaksātie rēķini norāda uz apdares darbiem un inventāra iegādi, liekot saprast, ka celtniecība vairs nav primārais uzdevums.

Nākamā 1575. gada bilance ir ievērojami apjomīgāka, jo ieņēmumiem par ziedojumiem 1279 marku apmērā pievienojams vēl 659 marku liels atlikums no iepriekšējā gada. Tādējādi draudze varēja atļauties lielākus tēriņus un šajā gadā tie ir sasnieguši 1571 marku un 7 šiliņus, no kuriem trešā daļa izlietota mācītāju, ķestera un skolotāju atalgojumam.

Sniegs 1575. gada pavasarī ir nokūsis ļoti agri un ir iestājies silts laiks. Pa ziemu nostāvējušie mūri bija izžuvuši un varēja sākt darbu baznīcas iekšienē. Dievnama celtniecība atsākta jau februāra beigās un atalgojuma kalendārs rāda, ka sešiem dienas strādniekiem 3. martā par darbu pie torņa būves izmaksāta alga. Tā kā draudze ir maksājusi ķestērim par lūguma vēstules rakstīšanu un nogādi apkārtējo muižu īpašniekiem un piegādātājiem par ozola baļķu atvešanu baznīcas torņa celtniecībai no Misas, Iecavas, Līves un Dumpju muižām, tad nav šaubu, ar kādiem darbiem atsākās celtniecība. Lai uzstādītu stalažas baznīcas iekšienē velvju mūrēšanai un apmetuma likšanai, iepirkti 24 koka stabi. Iepriekšējā rudenī uzliktā provizoriskā salmu jumta nomaiņai draudze iegādājās 3500 lubiņas. Divu mēnešu laikā torņa celtniecībā intensīvi nodarbināti no sešiem līdz septiņiem dienas strādniekiem, kuri jau 21. aprīlī no draudzes saņēmuši pēdējo atlīdzību.

Šajā sezonā darīti visādi darbi, kas liecina par jaunās baznīcas ēkas noteiktu gatavības pakāpi. Ir ticis līdzināts baznīcas pagalms un pāri grāvī uz pagalmu uzcelts koka tiltiņš. Vairāk nekā 660 marku izlietots „lielā baznīcas zvana” un pulksteņa iegādei no Filipa Klopmaņa (Klopmann), kas nepārprotami vēsta, ka ir uzcelts tornis un tajā ir vieta pulkstenim. Celtniecības pirmajā periodā sasniegto torņa augstumu uzskatāmi atklāj biezs sienu mūris, kas sniedzas virs vidusjoma velvēm, bet augstāk torņa sienas ir ievērojami plānākas. Ar zemā torņa būves noslēgumu, pulksteņa un zvana pacelšanu 1575. gada beigās Jelgavas Sv.

Trīsvienības baznīcas jaunā ēka jau varēja pārņemt atsevišķas funkcijas un pakāpeniski pārcelt dievkalpojumu un draudzes dzīves smagumu no vecā dievnama uz jauno.

Laikā no 1600. gada 11. marta līdz 1605. gada 9. augustam 38 jelgavnieki ir iepirkuši jaunajā baznīcā sev kapa vietas, par ko samaksājuši krietnu naudu. Tā ir ierasta prakse – pārdot kapa vietas un par iegūtajiem līdzekļiem turpināt dievnama celtniecību.

Vairāki fakti norāda uz 1610. gadu kā samērā drošu baznīcas celtniecības pabeigšanas datējumu. Galvenajos vilcienos jaunā baznīcas ēka un nepilnā augstumā arī tornis ir bijuši uzcelti jau 1574.-1575. gadā, tā, ka dievnama galveno apjomu jau toreiz varēja uzskatīt par pabeigtu. Tomēr paredzētajā augstumā tornis vēl nav bijis uzcelts. Tā celtniecībā strādāts arī 16.-17. gadsimtu mijā, un, kā par to liecinājuši Konsistorijas rēķini, 1611. gadā uz torņa augšstāvu atkal ir ticis pārcelts pulksteņa mehānisms. Jāpieļauj arī doma, ka tieši hercoga Gotharda Ketlera atraitne Meklenburgas princese Anna pēc turpat divdesmit gadu ilgas stagnācijas uztņēmās interjera izbūves un apdares finansēšanu. Kopš laulībām ar Gothardu Ketleru un pārcelšanās uz Kurzemi

Skats uz altāri no ieejas draudzes telpā,
1939. gada foto

Jelgava kļuva par hercogienes Annas dzīves vietu uz 36 gadiem, kurai viņa varēja atvēlēt savu pūra naudu un atraitnes kompensāciju. Ķieģeļu klona grīda, sienu apmetums, draudzes telpu trīs jomos sadalošo kolonnu rindas un uz tām balstītās velves ar apmetumā veidotu ribu dekoru varēja būt hercogienes cienīga dāvana, ko Gotharda Ketlera kā valsts izveidotāja un protestantisma iedibinātāja piemiņai atstāja viņa uzticamā līdzgaitniece.

Par baznīcas iekšdarbu pabeigšanu liecina vairāki fakti. Dievnama iesvētīšanas aprakstā 1615. gada 25. maijā minēts, ka „baznīcas iesvētīšanas reizē jaunie svečturi novietoti uz altāra un mācītāju sola”. Tātad, jau ir altāris, mācītāju sols un vajadzētu būt vēl arī kancelei, kā arī hercoga un baznīcēnu soliem. Kurzemes Konsistorijas uzdevumā 1621. gada sākumā Sv. Trīsvienības baznīcu apmeklēja Filips fon Drahenfelss (Drachenfels), kurš vērsa draudzes pārstāvju uzmanību rūpīgākai dievnama apsaimniekošanai, norādot, ka jumta un baznīcas gala zeltiņu logi turami aizvērti un aizslēgti, „lai lietus un sniegs nesistos iekšā, lai neciestu velves un pati ēka”. Tādējādi nepārprotami ir pasačīts par velvēm un interjeru, kura postījumi nemākulīgas saimniekošanas rezultātā nebūtu vēlami.

Arī 17. gadsimta sākumā Sv. Trīsvienības baznīcas torņa celtniecību nevar uzskatīt par pabeigtu. Kādā ar 1622. gadu datētā dokumentā atzīmēts, ka ir ļoti nepieciešams turpināt celt un arī jau sākt remontēt baznīcu. Vēl pēc kāda laika 1636. gadā Rātes pārstāvji uzklaua sūdzības par nepieciešamību uzlikt baznīcas tornim pagaidu jumtu, lai esošās konstrukcijas neielūztu un neietu bojā zvani. Pēc hercogienes Annas nāves valdošajā namā vairs nav neviena baznīcas celtniecības atbalstītāja un draudzei atliek tikai lūdzēju loma, vērsties pie „Viņa Godības” hercoga ar lūgumu palīdzēt ar ozola sijām un kaļķi. Pēc hercoga Fridriha nāves Kurzemes troni ieguva Jēkabs Ketlers un „mantojumā” saņēma visas Sv. Trīsvienības baznīcas problēmas. No 1644.

gadā rakstītā apsekojuma dokumenta izriet norādījums zelmiņa mūri baznīcas rietumu galā necelt augstāk par torni, bet mūrēt to pēc pils kapelas parauga. Atkārtoti tiek izteikts lūgums hercogam: „ja vien augstībai būtu pie rokas celtniecības materiāli un vēl mūrnieks, tad varētu būvi pabeigt, kā arī uzlikt smaili tornim”. Nepabeigtā torņa un arī baznīcas jumta problēmas ilgi darījušas draudzei raizes, jo 1674. gadā konstatēts, ka torņa koka konstrukcija varētu sagāzties. Arī nākamajā gadā baznīcas un torņa jumts bijis uz sabrukuma robežas, ka pat garāmģājēji esot zobojušies par baznīcas bēdīgo izskatu. Tomēr beidzot – 1680. gados – draudzei piešķirti gaidītie līdzekļi baznīcas remonta un celtniecības pabeigšanai. Pilsētas Latīņu skolas rektors Kristians Bornmans savā 1686. gadā iespiestajā dzejolī „Jelgava” aprakstīja vēl nepabeigtā torņa būvi, kura, pieliekot vēl nedaudz pūļu, liks tornim slīties līdz zvaigznēm. Būvju meistara Martina Knoha (Knoch) vadībā torņa celtniecību pilnīgi pabeidza

*Altāra fragments,
1939. gada foto*

1688. gadā, par ko liecināja vējrāža karodziņā iekaltais gada skaitlis. Tornī vainagoja četrskaldņu piramīdas formas ar kārņiņiem segts jumts.

Vēl pēc dažiem gadiem uz torņa augšstāvu pārcēla atjaunotu veco 1575. gadā darināto, vai arī pavisam jaunu pulksteni, kura ciparnīcās savus vārdus bija iemūžinājuši cienījamie ziedotāji. Galvenajā – rietumu – fasādē uz pulksteņa rādītājiem bijis iegravēts „1692”, kā arī tiesas fogta un viņa sievas vārdi: „Jost Wilhelm Moeller G.V, Catharina Schiritz”. Abas malējās ciparnīcas bija ierīkotas 1755. gadā un par to liecinājuši uzraksti „A. W. M. 1755”, kā arī pulksteņa rādītājos iegravētie ziedotāju vārdi: „Michael Frey, Burger-Meister Ao.1755, Maria Concordia Tottin, Dorothea Helena Merckert. Witt: Doct-Med: Tottin. Ao. 1755.”

BAZNĪCAS ĒKAS UN INTERJERA PĀRVEIDES

Aptuveni simt piecdesmit gadu Sv. Trīsvienības baznīcai nebija nepieciešami ne dz remonti, ne dz būtiski papildinājumi. Ziemeļu kara gados, kad Jelgavā uzturējās zviedru karaspēks, dievnams necieta. 1733. gada 1. jūlijā pulksten sešos no rīta zibens iespēra baznīcas tornī un nodzēsa ciparu 2 pulksteņa ciparnīcā, sabojāja jaunās ērģeles un no spēriena ieplaisāja dažas ērģeļu balkona kolonnas. Arī Napoleona karaspēks nenodarīja baznīcai nekādus postījumus. Bet 1837. gada pavasara plūdi ielauzās baznīcā, applūdināja grīdu un visu iekārtu. Pēc draudzes lūguma jau 1838. gada martā guberņas arhitekts Teodors Gotfrīds Šulcs (Schultz) izstrādāja dievnama pārbūves projektu, paredzot modernizēt baznīcas interjeru. Jau ar 1843. gada aprīli draudze rīta dievkalpojumus noturēja Sv. Annas latviešu draudzes baznīcā, bet pēcpusdienas un vakara dievkalpojumus - Reformātu baznīcā. Lai neatkārtotos plūdus

pieredzētais, visā baznīcā un arī torņa telpā paaugstināja grīdas līmeni par pusotrām pēdām, aizbēra ar smiltīm visas grīdā izbūvētās kapenes un apbedījumus, bet virsū uzlika dēļu grīdu.

Vislielākās pārmaiņas skāra baznīcas jumtu. Sākotnēji tas bija radīts kā milzīgs divslīpņu, ar kārniņiem segts jumts, kas sedza visus trīs baznīcas jomus un atstāja pustumsā dievnama vidusdaļu. No baznīcas uzcelšanas laika līdz 1843. gadam jumts bija tikai pielabots, bet tam nebija mainīta sākotnējā forma. Lai gan arhitekts sākotnēji bija paredzējis un celtnieki tika uzcēlušī baznīcu kā īstu baziliku – ar logiem paaugstinātajās vidusjoma sienās – šī būtiskā arhitektoniskā kvalitāte 17. gadsimta sākumā tika apslēpta zem vienkāršotas konstrukcijas jumta. Pēc milzīgā kārniņu jumta noņemšanas katram jomam uzbūvēja atsevišķu lēzenu jumtu, ko iesedza ar skārdu. Agrākās jumta konstrukcijas apslēpto nevienmērīgo baznīcas sienu mūrējumu nolēma apmest. Arī interjeru šajā pašā gadā skāra būtiskas pārmaiņas. To „iztīrīja” no vairākiem priekšmetiem, kuru funkcija vairs neatbilda jauno laiku dzīves saturam. Pakāpeniski no baznīcas izņēma par nevajadzīgiem kļuvušos biktssolus, noārdīja vairākas arhaiskajām pilsoņu gvardēm piederējušās sēdvietas un ložas. Ar superintendanta Johana Georga Lebrehta Rihtera atļauju jau dažus gadus agrāk bija nojaukta hercoga loža. Tā kā vecā sakristeja bija par mazu, tad altāra sānos uzcēla dēļu sienu, aiz kuras radās vieta jaunai sakristejai. Pārveidoja arī altāri. No tā izņēma abus centrālos ciļņus un novietoja virs sakristejas durvīm abās pusēs altārim. Ciļņu vietu altāra centrā ieņēma Jelgavas Academia Petrina zīmēšanas skolotāja Johana Leberehta Eginka darinātā glezna „Kristus glābj Pēteri uz jūras”.

Nākamais lielākās pārbūves cēliens sākās 1862. gada 16. aprīlī, kad Sv. Trīsvienības baznīcas draudze kārtējo reizi ķērās pie dievnama izskata maiņas, šoreiz

*Kanceles fragments,
1939. gada foto*

pēc arhitekta Emīla Strausa (Strauss) projekta pārbūvējot torni un paceļot to augstāk. Šāds solis uz Jelgavas lielāko dievnamu un uz pilsētas siluetu atstāja tālejošas sekas. Tas uz veseliem simt gadiem radīja iespaidīgu un neaizmirstamu arhitektonisko dominanti.

Lai nostiprinātu torņa sienas augšējo malu, daļu mūra līdz augšstāva logiem nācās noārdīt. Tūdaļ to sāka mūrēt atpakaļ, paredzot malās divus lielākus logus, bet tieši zem pulksteņa ciparnīcas – divus mazākus. Torņa augšgalā uzmūrēja dekoratīvu dzegu ar lokveida arkām un konsolēm, bet sienas iekšpusē iebūvēja četras balsta arkas paredzētajam torņa paaugstinājumam. Izmantojot šīs arkas par pamatu, celtnieki uzmūrēja astoņus torņa paaugstinājuma pilārus un smailes augšējo dzegu zigzaga formā. Līdz 18. augustam namdaru meistari Gross (Gross) un Hausherr (Hausherr) virs šīs joslas uzbūvēja astoņskaldņa formas smaili un to noslēdza ar pagaidu koka krustu. No 1. oktobra līdz 20. oktobrim, strādādams lielā augstumā, Jelgavas skārdnieks

Eihvalds (Eichwald) apjuma torņa smaili ar „balto Sibīrijas skārdu”, kā tolaik sauca alvotu materiālu. Šim darbam 24.oktobrī pulksten pustrījos sekoja īstā, ar vara skārdu apstītā un apzeltītā krusta un lodes uzstādīšana torņa galā. Precīzākām ziņām

Sv. Trīsvienības baznīcas tornis no tirgus laukuma puses, 20. gs. 20. gadu foto

par torņa augstumu trūkstot, nākas samierināties ar tām, ko atstājis namdaru meistars Gross. Pēc viņa sacītā torņa augstums līdz krusta galam saņiedzis 244 angļu pēdas, t.i. apmēram 80,5 metri.

Taču pēdējās stalažas ap torni noņēma tikai nākamā 1863. gada 18. maijā, lai atbrīvotu piekļuvi ieejai un pārbūvētu „vecu, nejēdzīgo portālu”. Vecais no akmens kaltais baroka portāls pēc grīdas līmeņa paaugstināšanas izskatījās gan neproporcionāli zems, gan vecmodīgs, tādēļ bija radusies vajadzība to paaugstināt un pārbūvēt. Traucējošās portāla daļas nokala 24. maijā, bet jūlija beigās torņa fasādi jau rotāja pēc arhitekta Adolfa Vinberga (Winberg) projekta mūrētais portāls. Tas apvienoja sevī filētū apaļloka arku, kura atgādināja stilizētu romānikas motīvu, bet pilastrī portāla sānos un telt-sveida frontons ar krustu galā atstāja samākslotu iespaidu. Jauno portālu daudz interesantāku darīja pirmskara fotoattēlos redzamie abās pusēs ar stobriem uz augšu zemē ieraktie hercoga Jēkaba laika čuguna lielgabali.

Īsi rezumējot, celtniecības rezultāti ir adekvāti Latvijas saimnieciskās un kultūras vēstures kāpuma un krituma periodiem. No Sv. Trīsvienības baznīcas celtniecības sākuma līdz pēdējām pārbūvēm bija pagājuši gandrīz trīs simti gadu, bet līdz baznīcas nopostīšanai – nepilni četri gadsimti. Dievnama fasāžu arhitektūrā un arī interjerā atspoguļojās Ziemeļeiropai raksturīgais renesanses paveids, kuram nākamie kultūrslāņi pievienoja pa niansei: baroks – sākotnējo portālu un pulksteni, neostilu laiks – torņa dzegu, smaili un jaunu portālu. Divdesmitais gadsimts atnesa baznīcai sabrukumu un autentisko daļu zudumu. Pagājuši jau vairāk nekā 70 gadi, kopš Jelgavas lepnums - Sv. Trīsvienības baznīca – līdzīgi kā savulaik Rīgas Melngalvju nams – pastāv tikai vēsturnieku iztēlē un veco jelgavnieku atmiņās. Divdesmit pirmais gadsimts mēģina kaut ko vērst par labu.

Sagrautās Jelgavas drupu novākšana. Fonā - nodegusi Sv. Trīsvienības baznīca. 20. gs. 40.-50. gadu mijas foto

Pēc vienām ziņām postošākā karadarbība skāra Jelgavu 1944. gada jūlija pēdējās dienās, kad artilērijas apšaudē vairāki šāviņi trāpījuši baznīcu un tā aizdegusies. Pēc Latvijas PSR Kultūras ministrijas rīkojuma apsekojot Sv. Trīsvienības baznīcas drupas, arhitekts Z. Šterns 1949. gada maijā rakstīja: „Baznīca 1944.g. kara darbībā izdegusi un sagrauta, palikušas tikai ārējās sienas un torņa masa. Paša torņa virsbūve un smaile gājusi bojā. Pašā torņa masīvā redzamas diezgan lielas plaisas. Smilšakmeņu kolonnas ar visām jomu velvēm sabrukušas. Ārējo sienu saturētāji – dzelzs saišķi satrūkuši un sienas izsvērušās no stateniskā stāvokļa. Logu un durvju vietā palikušas aklas ailas. Baznīcas altāra daļā velves gan vēl nav iebrukušas, bet tajās izšauti vairāki caurumi”. Pēc mēneša nākamo apskati veic ekspertu komisija, kurā LVU docents J. Rengarts, inženieris A. Pāvulāns, LVU docents A. Krastiņš un Jelgavas pilsētas galvenais arhitekts V. Laks konstatēja dažus tehniskus bojājumus – plaisas, izdrupumus, sienu nosvēršanos, kas arī ir sagaidāms no karā cietušas celtnes, un secināja: „Baznīcas galve-

nā korpusa un torņa ārējo sienu apskates rezultātā nācām pie slēdziena, ka izdegušā arhitektūras pieminekļa atjaunošanai visas sienas ir derīgas, jo tās ir pilnīgi stabilas un samērā labā stāvoklī”.

Sv. Trīsvienības baznīcas tornis pirms atjaunošanas

Tomēr pēckara izpostītās ekonomikas apstākļos atjaunot baznīcu nebija iespējams. Okupācijas varas iestādes inspirēja arī Jelgavas pašvaldību sekot

galvaspilsētas piemēram un „pašiem lūgt” tā laika Latvijas PSR augstākajām institūcijām saskaņojumu baznīcas drupu nojaukšanai. Tik pazemīgam okupētās tautas varas lūgumam – ļaut atbrīvot savu zemi no pašu kultūras vērtībām – nespēja pretoties pat pie Ministru Padomes izveidotās Arhitektūras pārvaldes Pieminekļu aizsardzības nodaļas vadītājs Eduards Kišē un arhitekts Leons Plauciņš, kuri rakstīja atbildes vēstuli un aicināja saudzēt arhitektūras pieminekli. Tomēr 1954. gadā padomju sapieri uzspīdzināja Sv. Trīsvienības baznīcas altāra daļu un grasījās to pašu darīt arī ar draudzes telpu. Bet arī tajā laikā atradās personības, kuras nebaidījās represiju un protestēja pret vandālismu. Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas agronomis, lauksaimniecības un ģeoloģijas zinātņu kandidāts V. Kronbergs 1954. gada vasarā rakstīja vienīgajai cerībai - Pieminekļu aizsardzības nodaļas galvenajam arhitektam L. Plauciņam: „Tomēr, Jelgavas pilsētas Izpildu komiteja, par spīti saviem iepriekšējiem nodomiem un solījumiem laikrakstā, izdomājusi citādi un šo vēsturisko pieminekli „iztirgojuši” Jelgavas aerodromam – noplēšanai, lai iegūtu akmeņus un būvgružus lidlauka betonēšanai. Karaspēka daļas jau sākušas noārdīt šo celtni, uzspīdzināts ēkas austrumu gals, drupas pēc tam steidzīgi aizvestas prom, vēl pagaidām stāv stalts un neskarts lieliskais tornis, bet kuru katru brīdi varbūt uzspīdzinās arī to”. Un viņam bija pilnīga taisnība. Neraugoties uz protestiem vēl tajā pašā 1954. gadā baznīcas mūrus pilnībā nojauca. Pats sliktākais bija tas, ka nedz pirms spridzināšanas, nedz arī nojaukšanas steigā neviens netika dokumentējis kara kā lielākā civilizācijas ķirurga uzšķērstos Sv. Trīsvienības baznīcas mūrus, to detaļas, atsegtās konstrukcijas, iekšskatus. Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rīcībā ir tikai daži fotoattēli, kuros redzami nodegušās baznīcas kopskati, un vēl pāris attēlu ar vientuļi stāvošo zvanu torni pēc altāra daļas un draudzes telpas nojaukšanas.

Iestādes vārdā atbildot V. Kronbergam, L. Plauciņš ierakstīja vēstulē skarbo īstenību konstatējošu teikumu: „Bij. draudzes telpu ar altārgalu 1954. gadā nojauca.” L. Plauciņa atbildes vēstules zemtekstā ietverta arī kāda sabiedrībai nezināma informācija, proti, ka okupācijas militārās varas institūcijas jau sen bija novērtējušas Sv. Trīsvienības baznīcas torņa praktisko nozīmi un, nostiprinot tā augšmalu, kā arī uzbūvējot pagaidu kāpnes uz torņa platformu, bija ierīkojušas tajā ģeoloģiskajai uzņēmīšanai un kartogrāfijai tik nepieciešamo triangulācijas punktu.

Runājot un solot darīt vienu, Jelgavas pilsētas Izpildkomiteja jau 1954. gada nogalē vai 1955. gada sākumā bija vērsusies Latvijas PSR Ministru padomes Arhitektūras pārvaldē ar lūgumu atļaut nojaukt arī baznīcas torni, bet tā, zinot par torņa militāro funkciju, vēstuli pārsūtīja Iekšlietu ministrijas darbiniekiem. Šāds iztapības vārdā iecerēts vandālisms nebija padomā pat okupācijas varas īstenotājiem un Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas Valsts Ģeodēziskās uzraudzības nodaļas priekšnieks Denisenko ar savu 1955. gada 10. martā parakstīto atbildes vēstuli varēja saukt lietas īstajos vārdos: „Jelgavas pilsētas

Torņa portāls pirms restaurācijas

Izpildu komiteja lūdza izsniegt atļauju nojaukt Jelgavas pilsētā bijušās Sv. Trīsvienības baznīcas torni. Sakarā ar to, ka minētajā tornī ierīkots pilsētas triangulācijas tīkla centrālais punkts, Valsts Ģeodēziskās uzraudzības nodaļa kategoriski iebilst pret torņa nojaukšanu un triangulācijas punkta iznīcināšanu. Jelgavas pilsētas triangulācijas attīstības sakarā ar Jums un ar Jelgavas pilsētas galveno arhitektu tika pārrunāts jautājums par šāda centrālā punkta izveides vietu, ņemot vērā torņa kā arhitektūras pieminekļa saglabāšanu”.

Tā arī palika. Pēckara gados, kad nopostītās Jelgavas vietā vajadzēja celt jaunas dzīvojamās mājas, skolas, veikalus un slimnīcas, asfaltēt ielas, droši vien citas vajadzības gan emocionāli, gan pragmatiski šķita būtiskākas par vienas nodegušas baznīcas atjaunošanu. Var pilnīgi saprast šo pēckara paaudzi un viņas „to gadu” dzīves izjūtā argumentēto motivāciju.

SV. TRĪSVIENĪBAS BAZNĪCAS TORŅA ATDZIMŠANA

Filozofiski uz lietu dabu raugoties nākas atzīt, ka miers ir kara un posta pretmets, bet sagraīvi un destrukciju ir iespējams pārvarēt ar celtniecību, radot jaunas vērtības. Katras celtniecības noslēgums ir svētki un sākums kaut kam jaunam. Sv. Trīsvienības baznīcas torņa jaunās dzīves sākums ir nolikts divas dienas pirms Latvijas valsts dibināšanas 92. gadskārtas - 2010. gada 16. novembrī. Ja nebūtu bijis kara, ja savā agrākajā krāšņumā pastāvētu ievērojamais dievnams, tā būtu 437. gadskārta kopš baznīcas pamatakmens likšanas. Diemžēl baznīcas savā sākotnējā veidolā vairs nav, bet pastāv tās majestātiskais tornis – ne mazāk būtiska tās sastāvdaļa. Šis garīgās kultūras un būvmākslas liecinieks nelielo Kurzemes hercogisti ievieto Ziemeļeiropas renesanses

arhitektūras epicentrā un padara Jelgavu īpaši redzamu uz reformācijas laikmeta centienu skatuves.

Kā Jelgava nokļuva pie Sv. Trīsvienības baznīcas torņa atdzimšanas svētkiem? Caur grūtībām un pārbūdiņumiem, laužoties cauri vienaldzības un entuziasma viļņiem, un apzinoties pilsētas vēsturiskā simbola neparasto šarmu ar tajā potencēto vēsturisko un emocionālo enerģiju, ko atjaunota senceltne spēj sniegt izpostītai un no jauna uzceltai pilsētai. Daļā jelgavnieku, kuriem bija dārgs kultūras mantojums un zudušās pilsētas simbols, tā pastāvēja gan pirms dievnama sienu uzspridzināšanas, gan arī vēlāk. Taču lēmējvara bija citu rokās un ierēdņiem vajadzēja izšķirties nevis par labu emocijām, bet karā nopostītās Jelgavas atjaunošanas un tās iedzīvotāju minimālu sociālo ērtību ātrākas nodrošināšanas labad.

Jelgavas pilsētas pašvaldības būvvaldē ir iespējams iepazīties ar piecdesmit četrus gadus ilgo atzīšanas un atdzimšanas hronoloģiju. Tur daudzās biežās mapēs fiksētas Sv. Trīsvienības baznīcas un tās torņa likteņgaitas. Torņa vēsture brīžam izskatās bezcerīga, brīžam atkal raisa mazliet optimismu, taču

“Cerība - Eiropa”: ES, Jelgavas un Latvijas karogi pie Sv. Trīsvienības baznīcas torņa 2005. gada 4. maijā

nostiprina pārliecību, ka padomju laika neveiksmju cēlonis bija ateistiskās valsts institūciju nespēja ķerties klāt dievnamam, neuzdrīkstēšanās tam piešķirt finanses un reālu ideju trūkums arhitektūras pieminekļa lietderīgai izmantošanai. Apmēram 1990. gadu sākumā rakstītā apcerē Jelgavnieks Jānis Zirdziņš īsi raksturoja 1956. gadā notikušos pirmos remontdarbus, ko pilsēta veica pēc baznīcas nojaukšanas. Viņš rakstīja: „Pateicoties pilsētas galvenā arhitekta Ādolfa Krūmiņa iniciatīvai 1956. g. pilsētas izpildu komiteja iedalīja no pilsētas budžeta 40 tūkstošus rubļu Trīsvienības baznīcas torņa kapitālajam remontam. Uzcēla ārējās un iekšējās sastatnes. Fasādē aizmūrēja granātu izrautos robus, sagrautās logu apmales, ierīkoja pagaidu kāpnes, uzlika jaunu jumtu, ko iesedza ar skārdu. Logu ailas aizsita ar dēļu vairogiem, lai sniegs un lietus nebojātu iekšpusi. Iebūvēja pagaidu durvis, aizmūrēja pārējās ailas. Fasādē atjaunoja bojāto apmetumu, fasādi nokrāsoja gaišā okera krāsā. 1958. g. tornis no ārpuses bija pilnīgi atjaunots un pie normālas ekspluatācijas tas varēja stāvēt vai 100 gadus. Tā tas stāvēja līdz 1969. gadam, kad vētra atplēsa skārdu vienā jumta stūrī. - - Vēl pēc pāris gadiem vējš norāva pusi no jumta, vēl pēc laika visu jumtu”.

Kara rētas vēl ilgi bija redzamas Jelgavas pilsētas ainavā, kas pamazām atguva kulturālu izskatu un liecināja par augšupeju. Bija pabeigta Academia Petrina ēkas atjaunošana, pēc mūru spridzināšanas un par spīti padomju režīma naidam pret reliģiju, atdzima Sv. Jura katoļu baznīcas ēka, bet tai blakus kā posta atgādinājums līdz Trešās atmodas gadiem slējās Sv. Simeona un Annas pareizticīgo baznīcas drupas. Lūkojoties pēc politiskā un ideoloģiskā atkušņa pazīmēm laiku pa laikam gan Rīgas, gan Jelgavas institūcijas mēģināja kaut ko darīt torņa labā, kurš no 1967. gada 29. decembra ar Latvijas PSR Ministru padomes lēmumu Nr. 595 bija iekļauts republikas nozīmes kultūras pieminekļu sarakstā. Šāds

saraksts tika veidots jau dažus gadus agrāk un liecināja par padomju okupācijas režīma ideoloģiskās attieksmes maiņu attiecībā pret kultūras mantojumu. Ar ierakstu Nr. 55 tajā fiksēts fakts, ka Sv. Trīsvienības baznīcas tornis, tā renesanses formas ir ar likumu aizsargājama vērtība ar ievērojamu nozīmi arī pilsēt būvnieciskajā ainavā.

Gaidītais pavērsiens, kura iniciatori bija toreizējie Latvijas PSR Kultūras ministrijas Pieminekļu un muzeju sektora darbinieki, iedrošināja rīcībai arī Jelgavas pašvaldību un tā nekavējās izmantot labvēlīgo konjunktūru, lai ļautu atdzimt tornim pilsētas kultūras un paša arhitektūras pieminekļa labā. Ar Jelgavas pilsētas Izpildu komitejas lēmumu Nr. 282, pieņemtu 1967. gada 20. decembrī, nolēma „nodot uz bilanci Latvijas Republikas tūrisma padomei nevienam nepiederošo bij. Trīsvienības baznīcas torni pilsētas Ekskursiju biroja un tūristu kluba iekārtošanai”. Šķita, ka ir veiksmīgi atrasta motivācija celtnes restaurācijai un definēts baznīcas torņa iespējama izmantojums, taču dzīvē šis ieceres nemaz nebija tik viegli realizēt. Atjaunošanas projekta izstrādei un restaurācijai bija nepieciešami ievērojami līdzekļi un bez republikas vadošo institūciju atbalsta tos nebija iespējams rast. Apjaušot nespēju iesaistīties tik vērienīgā projektā, Latvijas Republikas Tūrisma padome 1972. gada 7. martā raksta vēstuli Jelgavas pilsētas Izpildu komitejai, kurā izvairīgi atrunājās, ka tuvākajā piecgadē neplāno neko veikt nedz Sv. Trīsvienības torņa atjaunošanā, nedz tajā paredzētā ceļojumu un ekskursiju biroja, tūristu kluba ēkas būvniecībā. Šo bezspēcību vēl skaidrāk atklāj turpmākā sarakste, lēmumi, kuriem nesekoja darbs.

Tā kā ar 1983. gada 18. oktobrī pieņemto Latvijas PSR Ministru padomes Lēmumu Nr. 595 „Par Latvijas PSR republikas nozīmes vēstures un kultūras pieminekļu saraksta apstiprināšanu” Sv. Trīsvienības baznīcas tornis atkārtoti bija iekļauts republikas

nozīmes arhitektūras pieminekļu skaitā, tad vēl pēc kāda laika tornis atkal nokļuva atpakaļ Jelgavas pilsētas izpildkomitejas Kultūras nodaļas bilancē. Meklējot Sv. Trīsvienības baznīcas torņa atjaunošanai jaunu risinājumu, pilsētas vadība lūkojās uz Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas kā vēlamā izmantotāja un Izglītības ministrijas kā iespējamā finansētāja pusi. Trešās Atmosferas gaisotnē bija dzimusi iecere tornī ievietot studentu bibliotēku un 1989. gada pavasarī sākās torņa konservācija,

Tornis būvkonstrukciju ielenkumā
2009. gadā

kā arī priekšdarbi logu ielikšanai un jauna jumta uzklāšanai, taču līdzekļu trūkuma dēļ arī šoreiz neveicās. Sv. Simeona un Annas pareizticīgo baznīcas drupu konservācijas un sekmīgas atjaunošanas rosinātas uz Sv. Trīsvienības baznīcas torni kā iespējamu kulta vietu sāka lūkoties arī reliģiskās organizācijas. Tā krievu baptistu draudze 1990. gadā uzsāka saraksti ar Latvijas evaņģēliski luteriskās baznīcas konsistoriju, Latvijas Republikas Ministru padomes Reliģijas lietu departamentu un Jelgavas pilsētas Tautas deputātu padomes Pilsētsaimniecības komisiju par torņa pārņemšanu baptistu draudzes īpašumā un jauna lūgšanu nama celtniecību. Tomēr Jelgavas pilsētas Dome 1991. gadā neatbaltīja krievu baptistu draudzes lūgumu. Arī Latvijas Lauksaimniecības akadēmijas vadība 1993. gadā lūdza Domi pārņemt Sv. Trīsvienības baznīcas torni atpakaļ pilsētas bilancē.

Latvijā sākās jaunu likumu izstrāde un padomju okupācijas režīma nacionalizēto baznīcas īpašumu atdošana reliģiskajām organizācijām. Šajos apstākļos Jelgavas pilsētas Dome ar Jelgavas Latviešu biedrību un Latvijas Evāņģēliski luteriskās baznīcas Konsistoriju 1993. gada 14. decembrī noslēdza trīspusēju līgumu par torņa atjaunošanu un izmantošanu. Līdzekļu uzkrāšanai un paredzēto būvdarbu veikšanai 1994. gadā nodibināja „Jelgavas kultūrvēsturisko pieminekļu atjaunošanas fondu” un tajā pašā gadā pilsētas Arhitektūras un pilsēt būvniecības nodaļa izstrādāja Domes lēmumu par pilsētā uzstādīto reklāmu nodevu ieskaitīšanu fonda kasē. Turpat nonāca arī 40 000 Ls no degvielas uzpildes stacijas ierīkošanas tiesību izsoles, kurā uzvarēja firma NESTE. Par izsolē iegūtajiem līdzekļiem celtniecības uzņēmums SIA AVARS 1994. - 1995. gadā izstrādāja torņa atjaunošanas projektu, kurš paredzēja tā atjaunošanu pilnā augstumā ar pilsētas silueta dominanti – 72 metru augsto neogotiskā torņa smaili. Projekts paredzēja torņa korpusu

sadalīt septiņos funkcionāli izmantojamus stāvos, kurus savienotu lifts un kāpnes. Saskaņā ar koncepciju stāvi būtu pielāgoti Jelgavas Dzimtsarakstu nodaļas administratīvajām un ceremoniju telpām, izstāžu zālei, tūrisma informācijas un suvenīru tirdzniecībai, kā arī sniegtu iespēju no vaļējas skatu platformas vērot pilsētas ainavu. Jāatzīmē, ka šis projekts un konceptuāli izstrādātie priekšlikumi iezīmēja pagrieziena punktu Sv. Trīsvienības baznīcas torņa atjaunošanas un jaunu izmantošanas funkciju meklējumos. Turpmākie Jelgavas pilsētas Domes nodomi, projekti un to īstenošana principā balstījās uz SIA AVARS izstrādāto torņa atjaunošanas projektu, to gan attīstot, gan variējot un precizējot detaļas.

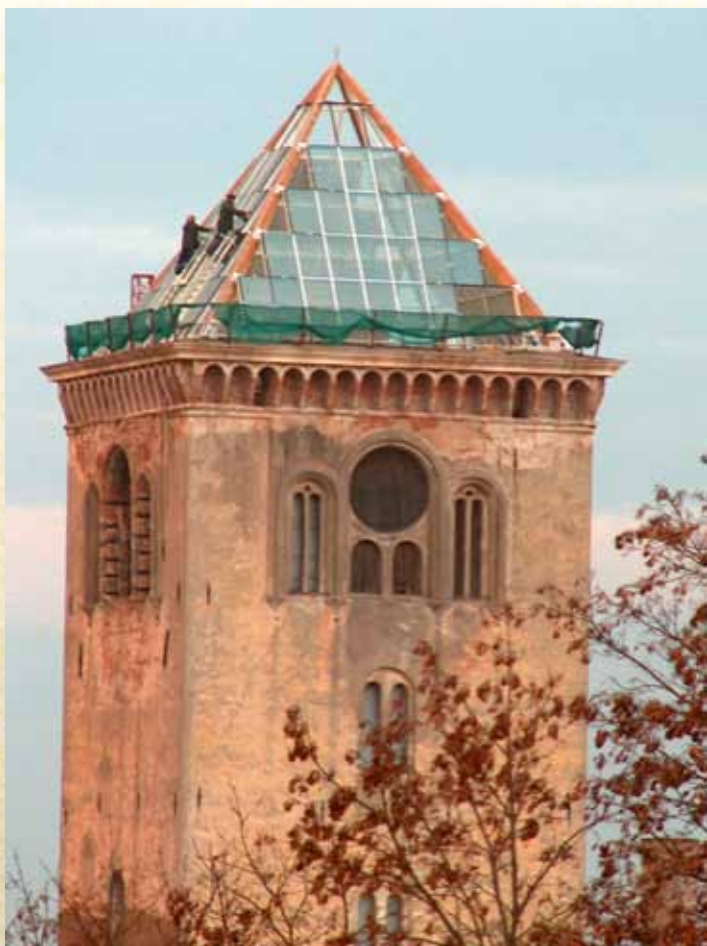
Labiekārtotā kvartāla daļa Lielās un Akadēmijas ielu stūrī, 2007. gada foto

1995. gada maijā izsludinātajā konkursā par torņa restaurāciju uzvarēja SIA „JCA” un jau jūnijā ķērās pie pamatu ierīkošanas torņa iekšpusē iebūvējamām balsta kolonnām. Nākamajā – 1996. gadā – SIA „JCA” turpināja torņa remontu un tā iekšienē betona lējumā gatavoja ugunsdrošus stāvu pārsegumus un kāpnes. Cerībā uz bijušās vācu draudzes

baznīcas torņa un vecajiem jelgavniekiem tik dārgā simbola atjaunošanu vairāki baltvācieši, tajā skaitā Jelgavas ģimnāzijas direktora dēls Karls Oto Šlaus (Schlau), mācītājs Klauss fon Aderkass (Aderkas) un viņu draugi ziedoja 10 000 vācu markas vara skārda iegādei torņa jumtam. Kopš 1993. gada vairākus gadus pēc kārtas Jelgavā tika rīkotas labdarības akcijas – koncerti ar moto „Mēs – Tornim”, kas pulcēja Latvijā populāras rokgrupas un to solistus, kuri gūtos ienākumus ziedoja torņa celtniecības turpināšanai. Tomēr nespējot rast pietiekamas summas torņa restaurācijas un celtniecības forsētai veikšanai, Jelgavas pilsētas Dome remontdarbus 1997.-1998. gadā pārtrauca un ieturēto pauzi 2003. gadā pārtrauca jauns celtniecības sākums, jo atkal bija rasti līdzekļi remontdarbu atsākšanai. Jau kopš 2001. gada pašvaldība sāka aktīvi izstrādāt Eiropas Savienības līdzekļu piesaistes projektus, kurus iesniedza ekspertiem vērtēšanai vairākas reizes. Un finansējuma piesaistes virzītāji bija Jelgavas pilsētas Domes priekšsēdētājs Andris Rāviņš un tā laika pašvaldības izpilddirektors Gunārs Kurlovičs.

Lai turpinātu torņa atjaunošanu un veidotu stabilu pamatu nākamajam jumtam, 2003.-2004. gadu mijā uzņēmuma „PVZ konstrukcija” celtnieki konstruktīvi nostiprināja tā augšmalu un grezno dzegu 36,5 metru augstumā. Šajā brīdī pašvaldība kā galvenais finansu piesaistītājs apzinājās nepieciešamību darbu turpināt līdz pilnīgai torņa atjaunošanai. Šajā laikā torņa jumta atjaunošanas projekta izstrādei pieaicināja Latvijas arhitektūras pieminekļu restaurācijas projektēšanā pieredzes bagātāko firmu SIA AIG un arhitektu Arturu Lapiņu. Viņa projekts Sv. Trīsvienības baznīcas torņa iekšienē paredzēja izveidot lietderīgas telpas desmit stāvos un pārsegt torni ar zemu četrskaldņu piramīdas jumtu, kas būtu darināts no stikla un nakts laikā izgaismojams no iekšpuses, bet caurredzamības dēļ izmantojams pilsētas ainavas vērošanai no īpašas šim nolūkam

*Torņa jumta iesegšana ar stiklu
2004. gada oktobrī*

būvētas skatu platformas. Valsts dibināšanas 87. gadadienā – 2004. gada 18. novembrī – bija pabeigta torņa jumta konstrukcijas montāža un uzklāts stikla iesegums. Nākamā – 2005. gada pavasarī tornī sāka iebūvēt ventilācijas, apgaismojuma un lietus ūdeņu novadišanas sistēmas. Torņa piramīdas virsotnē – 46,5 metru augstumā - uzstādīja zibensnovedēja smaيلي ar vara lodi 82 centimetru diametrā, kuras iekšienē pēc senas tradīcijas celtnieki ievietoja ar torņa atjaunošanas vēsturi saistī-

tus dokumentus, vēstījumu nākamajām paaudzēm un monētu komplektu. Tagad torņa kopējais augstums no pamatiem līdz zibensnovedēja smailes galam ir 50,17 metri. Šis pēdējais simboliskais žests ar dokumentu un vēstījuma ievietošanu torņa jumta smailē visiem lika skaidri noprast, ka ar to darbs pie torņa jumta arhitektoniskā veidola un tā īstenošanas paliekošās konstrukcijās ir noslēdzies.

*Zibensnovedēja un lodes uzstādīšana torņa smailē
2005. gada pavasarī*

SIA AIG arhitekta A. Lapiņa projekts neparedzēja telpiski atjaunot Sv. Trīsvienības baznīcas torņa augsto smaili, ar kuru kopš 1862. gada Jelgavas izteiksmīgais siluets un tā redzamākā dominante līdzīgi Rīgas vai citas nozīmīgas pilsētas baznīcu torņiem bija eksponējies pāri Lielupei. Jelgavas pilsēta kā pasūtītājs un arhitekts ir vienojušies par kompromisu – upurēt dominanti, bet saglabāt zemo, piramidālo torņa jumta formu, kura bija raksturīga Sv. Trīsvienības baznīcai līdz 1862. gadam.

Tā kā Torņa rekonstrukcijas darbi bija finansiāli ietilpīgi, pašvaldība nevarēja tos realizēt sava budžeta ietvaros, taču 2007.gadā parādījās jauna iespēja – pretendēt uz Eiropas reģionālās attīstības fonda līdzfinansējumu policentriskas attīstības prioritātes aktivitātes „Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai” ietvaros, kurā 17 Latvijas pilsētām tika dota iespēja pašām izvēlēties projektus, kas būtu nozīmīgi to attīstībai. 2008.gadā Jelgavas pilsētas dome sagatavoja un minētās aktivitātes projektu atlases konkursam iesniedza projekta iesniegumu „Reģiona nozīmes tūrisma un kultūrizglītības centra izveide Jelgavā”, kura ietvaros tika paredzēta Sv. Trīsvienības baznīcas torņa atjaunošana.

2009.gada 23.martā tika parakstīta vienošanās par Eiropas reģionālās attīstības fonda līdzfinansētā projekta īstenošanu, kura mērķis bija atjaunot Trīsvienības baznīcas torni kā valsts nozīmes arhitektūras pieminekli, izveidojot to par reģionālas nozīmes tūrisma un kultūrizglītības centru, tūrismā iesaistītu objektu ar mūsdienīgu pakalpojumu klāstu, tādā veidā atjaunojot pilsētvides kultūrvēsturisko mantojumu, dodot nozīmīgu labumu pilsētas un Zemgales ekonomiskai attīstībai un reģionālās identitātes nostiprināšanai. Tiesības veikt torņa rekonstrukcijas būvdarbus konkursa rezultātā ieguva uzņēmums SIA Rimts, un jau tā paša gada vasarā uzsākās būvdarbi, kā arī arheoloģiskā un arhitektoniskā izpēte.

Kvartāls, ko mūsdienās ierobežo Driksas, Lielā un Akadēmijas iela, kā arī Čakstes bulvāris, mūsdienās ir papildīts ar pagājušā gadsimta 50.-70. gados celtajiem Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācību korpusiem, kopmītnēm un arī dzīvojamajām ēkām. Sv. Trīsvienības baznīcas tornis un draudzes telpas rietumu siena, kā arī no jauna uzceltie vārti ar mūra žoga fragmentiem līdzīgi kulsei norobežo apbūvēto teritoriju, kas sākas aiz torņa no lielam trīsstūrim līdzīgās zaļās zonas torņa priekšpusē gar Akadēmijas un Lielo ielu. Šajā trīsstūra laukumā par godu valsts dibināšanas 85. gadadienai 2003. gada 14. novembrī Latvijas Republikas prezidente Vaira Vīķe Freiberga atklāja tēlnieces Artas Dumpes darināto pieminekli pirmajam Latvijas valsts prezidentam Jānim Čakstem. Svinīgiem valstiskiem rituāliem paredzētā monumenta ainavisko, telpisko un arhitektonisko risinājumu izstrādāja SIA „Arhitekta Vecumnieka birojs” arhitekta Edvīna Vecumnieka vadībā, orientējot prezidenta skulptūru ar seju tieši ielu krustojuma un bijušā tirgus laukuma virzienā un vēsturiskās retrospekcijas iespaida kāpināšanai paredzot baznīcas tornim iespaidīgas fona dominantes lomu. Tādējādi vēl pirms Sv. Trīsvienības baznīcas torņa atjaunošanas intensīvā darba cēliena sākuma arhitekti bija palīdzējuši piešķirt šim ar ievērojamu vēsturisko slodzi bagātajam kvartālam jaunu valstiskas simbolikas līmeņa saturu un ar tēlniecības un vides dizaina līdzekļiem harmonizēt neviendabīgo pilsētas ainavu.

Torņa un baznīcas rietumu sienas atjaunošanas gaitā celtieki ir restaurējuši 1843. gadā uzlikto gludo apmetumu un piešķīruši tam solidu gaišpelēkas krāsas toni. Atsevišķās baznīcas rietumu fasādes vietās zem kādreizējā jumta dzegas speciālistu ievērbai ir atstāti no apmetuma brīvi laukumi, kuros labi saskatāma mūrēta ķieģeļu mozaīkas frīze ar skujiņas vai krellu virtenei līdzīgu rakstu. Restaurēts ir arī pēc guberņas arhitekta Adolfa Vinberga projekta

Restaurētajā tornī saglabātas liecības par dievnama interjera fragmentiem 2010.gada oktobrī

19. gadsimtā no ķieģeļiem mūrētais un apmettais ieejas portāls, taču torņa restaurācijas gaitā visapkārt portālam ir nokalta šaura apmetuma josla kā dokumentāla liecība par oriģinālā 17. gadsimtā kaltā akmens portāla formu. Celtnieki ir darījuši maksimāli daudz, lai arhitektūras pieminekli konservētu un eksponētu bojā gājušā dievnama interjera fragmentus: velvju pēdas, profilētā apmetumā darinātās velvju ribu konsoles, logu apmales, torņa sienai piemūrētos pilastrus, kuri ļauj iztēloties iespaidīgā dievnama vidusjoma un sānu jomu aug-

stuma un platuma dimensijas. Arheoloģiskajos izrakumos, kurus 2009. gada vasarā un rudenī veica SIA „Arhitektoniskās Izpētes Grupa” arheologs Mārtiņš Lūsēns un Latvijas Universitātes Vēstures institūta antropologs Guntis Gerhards, nelielā teritorijā zem kādreizējās baznīcas grīdas tika atrakti vairāk nekā 50 apbedījumi un tajos konstatēts ievērojams skaits 17.-18. gadsimtu monētu, apģērba detaļu, pogu, āķu un tamlīdzīgu apbedījumu piedevu.

Par apbedījumu atliekām ievērojami interesantākas ir uzspridzinātās baznīcas draudzes telpas grīdas, kā arī ziemeļu un dienvidu sienu un kolonnu pamatu atradumi, kas atrakti 2009. gada jūlijā un augustā 20 līdz 22 metru garā posmā. Tie ir labi saglabājušies un, ņemot vērā to kultūrvēsturisko vērtību, Jelgavas pilsētas galvenais arhitekts Uldis Seržāns rosināja pārskatīt sākotnējo projektu un iestrādāt tajā iespēju eksponēt arī dievnama sienu un kolonnu pamatus. SIA „AIG” arhitekts A. Lapiņš un pieaicinātā ainavu arhitekte Ilze Māra Janelis līdz 2010. gada pavasarim izstrādāja priekšlikumus atsegtu sienu un kolonnu pamatu konservācijai, apmeklētājiem pieejamās teritorijas labiekārtošana, apzaļumošanai, kā arī vizuāli pievilcīgai nozīmīgo arhitektūras fragmentu ekspozīcijai. Projekts paredz atsegtos sienu pamatu fragmentus konservēt, t. i. veikt pasākumus to aizsardzībai pret klimata izraisītu eroziju. Šī metode piedāvā pamatus marķēt ar krāsas ziņā atšķirīga materiāla segumu, virs vecā mūra izveidojot māla izolācijas kārtu un virsū uzstādot tā dēvēto augu segu - zaļojošu velēnu ar seklu sakņu sistēmu. Zemākos sienu fragmentus projektā paredzēts iezīmēt ar sarkana bruģakmens segumu pamīšus ar zāliena iestarpinājumu. Baznīcas jomus atdalošo kolonnu vietās projekta autori iesaka uzstādīt no sarkana granīta kaltas kolonnu bāzes, kas nepārprotami vēstīs par baznīcas iekštelpas sākotnējo dalījumu. Apkārt tornim un saglabātajām sienām, kā arī atraktajiem pamatu fragmen-

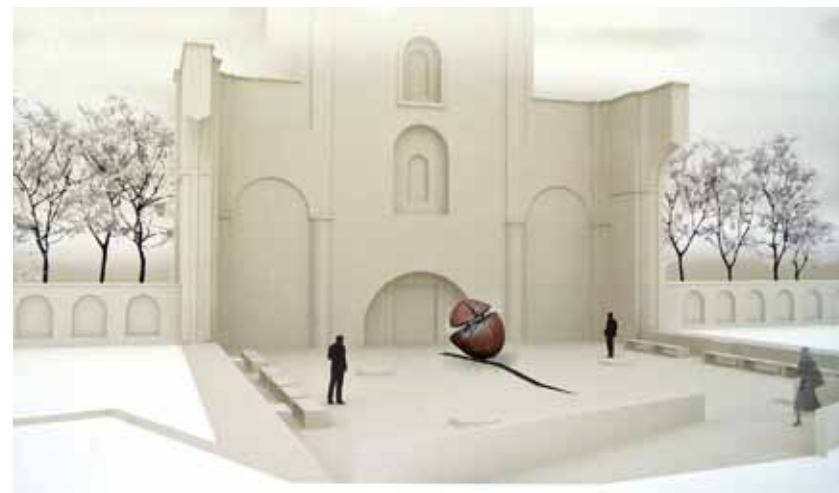

tiem pēc labiekārtojuma projekta autoru ieceres ir izveidota josla no apaļiem bruģakmeņiem, kas rada senatnīga pagalma ieseguma efektu. Ziemeļu un dienvidu sānu sienu ārpusi paredzēts papildināt ar pergolām un vītenrožu stādījumiem. Baznīcas grīda un auto stāvvietas laukums iekļājami ar atšķirīgas krāsas betona bruģi, ilustrējot apmeklētājiem viegli nolasāmu arhitektūras kontūru un funkcionālo zonu dalījumu.

Tā kā zemes gabals virs noārdītā Sv. Trīsvienības baznīcas altāra gala padomju varas gados ir pārdaļīts un vairs nav pilsētas īpašums, tad uz tās mūsdienās paceļas jauna apbūve, kas nepieļauj tālāku zudušās baznīcas pamatu kontūru iezīmēšanu. Nākotnē tiek paredzēta iespēja ar atšķirīgas krāsas vai faktūras ieseguma materiāliem marķēt neapbūvēto baznīcas pamatu daļu. Nākotnē tiek paredzēta iespēja ar atšķirīgas krāsas vai faktūras ieseguma materiāliem marķēt neapbūvēto baznīcas pamatu daļu. Šādā atšķirīgu laikmetu saistītāja nozīmē baznīcas teritorijas labiekārtojuma projektā tā autors A. Lapiņš ir iestrādājis domu par simbolisku plaisu, kas ar vairāku dekoratīvu un māksliniecisku elementu palīdzību izveidojama bijušās draudzes telpas grīdā. „Plaisa” ar kalta granīta teknes, plūstoša ūdens un tajā ievietota tēlniecības darba palīdzību filozofiskā formā norādītu „uz zudušo saikni starp pagātni un tagadni”.

Saskaņā ar A. Lapiņa projektā piedāvāto labiekārtojuma risinājumu aiz atjaunotā torņa bija paredzēta vieta asociatīvi rosinošam tēlniecības darbam. Tā baznīcas jomu akcentē tēlnieka Jāņa Karlova smalka ūdens mākoņa apņemts dizaina objekts – trīs daļās pāršķeltu granīta veidojums ar nosaukumu „Sv. Trīsvienība”. Kā minēts tēlnieka konceptuālajā skaidrojumā, viņa iecerētais darbs atspoguļo „kristīgās ticības augstāko vērtību kodolu – Dieva Tēva, Dieva Dēla un Dieva Svētā gara vienotību”, rosinot skulpturālo veidojumu tvert saskaņā ar torņa trīsdaļīgo logu kompozīcijas un baznīcas

trīs jomu simboliku. Padziļinot akmens un ūdens savienības filozofisko domu, tēlnieks pauda domu par to, ka mākslas darbā „ietvertais akmens masu enerģētiskais spriegums uzrāda gan dievišķā spēka statisko, mierpilno, gan dinamisko dzīvīgumu izstarojošo būtību”.

Sv. Trīsvienības baznīcas draudzes telpas apjomu un strūklakas vizualizācijas makets

JELGAVAS LAIKS – BAZNĪCAS TORŅA LAIKS

Bez sava torņa pulksteņa neiztiek neviens ievērojams dievnams un tā uzdevums ir skaitīt reālo laiku. Jelgavas kultūrpolitikā nozīmīgākā laika posma iezīmēšana šajā 2010. gadā ir sakritusi ar uzdevumu skaitīt simbolisko laiku kopš Sv. Trīsvienības baznīcas torņa jaunā laikmeta sākuma. Taču vēsturiskajā tornī no jauna uzstādīto pulksteņi, tā ciparnīcas un rādītājus bez elektrisko impulsu enerģijas vēl turpina „barot” iedzīvotāju vēsturisko atmiņu un iztēles enerģija. Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja speciālists Aldis Barševskis ir pie-

rakstījis divus interesantus stāstus. Pirmais – līdzīgi teikai - ir pamācošs un, iespējams, tieši tādēļ šo stāstu zina vai ikkatrs vecākās paaudzes jelgavnieks. Stāsts sākas tradicionāli, bet beidzas ar morāli. Pirmā versija: „Kāds cilvēks man izstāstīja, ka senos laikos tornī bijis pulkstenis, kuram viens cipars bija apzeltīts. To licis apzeltīt kāds kungs, kas bija pamatīgi aizrāvis ar azartspēlēm. Viņš lūdzis Dievam laimestu un solījis visu vinnēto ziedot baznīcai. Tā nu sagadījies, ka kungam laimests kritis vienos naktī. Viņš turējis savu solījumu – atmeta šo netikumumu un apzeltīja torņa pulksteņa ciparnīcā ciparu viens”. Vai bija tieši tā, kā vēstī teika, nav vairs pārbaudāms, bet pirmskara paaudze atceras, ka tirgum pavērstajā pulksteņa ciparnīcā vieninieks tiešām bijis gaišāks par citiem – krietni vien nomelnējušajiem cipariem.

Otrs stāsts ir vairāk tuvināts Jelgavai, tās ģeogrāfijai un pat vēsturiskām personām. Tas varētu būt saistīts ar Valdekas muižas baronu fon der Reki (Recke), kurš it kā esot maksājis par vieninieka apzeltīšanu melni krāsotajā ciparnīcā, kas pavērsta Pārlielupes virzienā, respektīvi, pret Valdekas muižu, lai varētu redzēt, kad pienācis pusdienlaiks. Te nu morāles nekādas – viens vienīgs anekdotisks pragmatisms. Barons cer ietaupīt līdzekļus pulksteņa iegādei, tāpēc liek apzeltīt pilsētas laikrāža ciparu, jo celšanās un gulēt iešanas laiku jau iezvana gaiļi, tā, ka precīzāk jāzina vien kad sēsties pie galda. Taču, neraugoties ne uz ko, pilsētas folklorā ir dzīva un tā kā dzīvinoša valgme rasina gan jauna, gan vecāka jelgavnieka sakņu sajūtu. Un arī šādam stāstam ir vieta un atbalsis Jelgavas bagātajā kultūrvēsturē.

Mūsdienās viss notiek citādi. Sv. Trīsvienības baznīcas torņa pulksteņa atjaunošanu veica uzņēmums SIA „Laika Stils” un šis process ir izstiepies turpat divu kalendāro gadu garumā. SIA „Laika Stils” ir arī visu pulksteņa sastāvdaļu izgatavotājs un uzstādītājs. Torņa augšstāva apaļajās logailās ievietotas

no matēta stikla izgatavotas un no iekšpuses apgaismojamas ciparnīcas. Katra 2,26 metru diametrā lielā ciparnīca sver nepilnus 300 kilogramus, tādēļ to pacelšana un ievietošana visās četrās fasādēs paredzētajās vietās bija komplicēts uzdevums. No zemes labi saskatāmie cipari ir 32,5 centimetrus gari, turklāt atbilstoši Jelgavas leģendām, Lielās ielas pusē torņa fasādē ievietotajā ciparnīcā pamanāmi zaigo zeltītais vieninieks, simbolizējot kārtējā laika spirāles apļa sākumu – šoreiz jau 21. gadsimtā. Ar savu meistardarbu pulksteņa projekta autori ir vēlējušies mest asociatīvu tiltu uz pagātņi un ciparu „4” veidojuši tajā romiešu skaitļu rakstības versijā, kurā šis cipars tiek apzīmēts ar četrām svītriņām, proti, „IIII” kā to dažkārt darija 16. un vēl 17. gadsimtā. Torņa pulkstenis būs aprīkots ar stundu zvānu un programmētu melodiju atskaņojuma sistēmu, kurā pēc jelgavnieku aptaujas rezultātiem būs ierakstītas vairākas melodijas, kam skanēt īpašos gadījumos un pēc neskaitāmiem darba cēlieņiem sekojošās svētku reizēs.

Rakstot nobeiguma rindkopu, jāatzīst, ka tāpat kā laiks ir neaprstāma kategorija, tā arī Jelgavas Svētās Trīsvienības baznīcas vēsture, kas kalendārajā laikā jau ir iestiepusies sešu gadsimtu garumā, nav iekļaujama dažos desmitos lappušu un attēlu. Rakstītā vēsture tikai iezīmē pieturas punktus, kuros brītiņu uzkavēties un ar jaunu sparū steigties uz priekšu – līdzī laimam. Ik pa brītiņam der arī paraudzīties pāri plecam, lai neaizmirstu no kurienes mēs nākam un uz kuriem dodamies. Tādēļ katrs jelgavnieks un pilsētas viesis, uzlūkojot torņa pulksteņa ciparnīcā apzeltīto vieninieku, lai skaļi vai pie sevis klusībā atzīstas, ka mīl šo neparasto pilsētu, tic savai un arī visu kopējai veiksmi, un, ja vēlaties, arī laimei. Bet tā kaldināma tikai darbā.

ANNO 2010

Pulksteņa stikla ciparnīca no torņa iekšpuses

*Fotogrāfiju autori:
Ivars Veilīnš (1., 23., 25., 32., 38., 44.lpp.)
Kaspars Rezglis (30.lpp.)
Jānis Kupčs (27.lpp.)*